

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Maaeluministri ja regionaalministri määruste muutmise seoses sotsiaalse tingimuslikkusega“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 15 lõike 2, § 24 lõike 1 ja § 43¹ lõike 3 alusel.

Määrusega muudetakse järgmisi maaeluministri ja regionaalministri määrusi:

- 1) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded, kohustuslikud majandamisnõuded ning töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuded ja tööandja kohustused“;
- 2) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 71 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, põhisissetuleku toetus, ümberjaotav toetus ja noore põllumajandustootja toetus“;
- 3) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 75 „Perioodi 2023–2027 keskkonnasõbraliku majandamise toetus“;
- 4) regionaalministri 10. juuli 2023. a määrust nr 41 „Perioodi 2023–2027 kohalikku sorti taime kasvatamise toetus“;
- 5) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 84 „Perioodi 2023–2027 loomade heaolu toetus“;
- 6) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 77 „Perioodi 2023–2027 loomade tervist edendavate kõrgemate majandamisnõuete toetus“;
- 7) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 81 „Perioodi 2023–2027 mahepõllumajandusliku taimekasvatuse toetus ja mahepõllumajandusliku loomakasvatuse toetus“;
- 8) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 76 „Perioodi 2023–2027 mesilaste korjeala toetus“;
- 9) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 78 „Perioodi 2023–2027 Natura 2000 erametsades elurikkuse soodustamise toetus“;
- 10) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 82 „Perioodi 2023–2027 ohustatud tõugu looma pidamise toetus“;
- 11) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrust nr 88 „Perioodi 2023–2027 pinnavee kaitse toetus“;
- 12) regionaalministri 21. detsembri 2023. a määrust nr 110 „Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse alal asuva väärtusliku püsirohuma kaitse toetus“;
- 13) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrust nr 87 „Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse toetus“;
- 14) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 79 „Perioodi 2023–2027 pärandniidu hooldamise toetus“;
- 15) regionaalministri 18. detsembri 2023. a määrust nr 102 „Perioodi 2023–2027 turvas- ja erodeeritud mullaga väärtusliku püsirohuma kaitse toetus“;
- 16) maaeluministri 27. detsembri 2022. a määrust nr 86 „Perioodi 2023–2027 turvas- ja erodeeritud mulla kaitse toetus“;
- 17) regionaalministri 18. detsembri 2023. a määrust nr 103 „Perioodi 2023–2027 väärtusliku püsirohuma säilitamise toetus“;
- 18) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 80 „Perioodi 2023–2027 ökoalade toetus“;
- 19) maaeluministri 23. detsembri 2022. a määrust nr 83 „Perioodi 2023–2027 ökosüsteemiteenuste säilitamise toetus“;
- 20) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 73 „Piimalehma, ammalehma ning lamba ja kitse kasvatamise otsetoetus“;

21) maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 72 „Tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetus, puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetus ning seemnekartuli kasvatamise otsetoetus“.

Sotsiaalne tingimuslikkus seab Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika pindala- ja loomapõhiste toetuste saamise tingimuseks lisaks seni kehtestatud nõuetele teatud töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuete ja tööandja kohustuste järgimise (edaspidi koos *sotsiaalse tingimuslikkuse nõuded*). Eelnõuga reguleeritakse peamiselt ühise põllumajanduspoliitika abinõudega seotud Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks kaitsemeetmete kohaldamist, kui rikutakse sotsiaalse tingimuslikkuse nõudeid.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna otsetoetuste valdkonna peaspetsialist Siim Suure (5647 4914, siim.suure@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule on teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Ketlyn Roze (625 6127, ketlyn.roze@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

2.1 Sotsiaalse tingimuslikkuse kaitsemeetmete kohaldamine

Sotsiaalne tingimuslikkus seab Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika pindala- ja loomapõhiste toetuste saamise tingimuseks lisaks seni kehtestatud nõuetele teatud töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuete ja tööandja kohustuste järgimise. Rikkumiste eest Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks kohaldatavad meetmed põhinevad eranditult pädevate asutuste otsustel või ametlikel teadatel. Teavitada tuleb makseagentuuri (Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet) leitud rikkumistest vähemalt kord aastas. Makseagentuur täiendavaid kontrollid ei tee. Lisaks pööratakse põllumajandussektoris suuremat tähelepanu tööõiguslikele küsimustele. Sotsiaalse tingimuslikkusega seonduv on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115¹ artiklis 14 ja lisa IV ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116² IV jaotise V peatükis.

Sotsiaalne tingimuslikkus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115 artiklis 14 nimetatud töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuete ja tööandja kohustuste süsteem. Sotsiaalse tingimuslikkuse nõuete all mõeldakse viidatud määruse artikli 14 lõike 1 kohaselt nõudeid ja kohustusi, mis tulenevad sama määruse IV lisa osutatud õigusaktidest. Sotsiaalse tingimuslikkuse nõuded on viidatud lisa kohaselt seotud kolmest direktiivist tulenevate nõuete ja kohustustega: 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1152³ – läbipaistvad ja prognoositavad töötingimused; 2) Nõukogu direktiiv 89/391/EMÜ⁴ – meetmed, millega soodustatakse töötajate tervise ja ohutuse parandamist; 3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/104/EÜ⁵ – töötajate töövahendite kasutamisele esitatavad ohutuse ja tervishoiu miinimumnõuded. Viidatud lisa kohaselt on üks selline nõue esitada töötingimused kirjalikult

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186).

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1152 läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta Euroopa Liidus (ELT L 186, 11.7.2019, lk 105–121).

⁴ Nõukogu direktiiv 89/391/EMÜ töötajate tervishoiu ja tööohutuse parandamist soodustavate meetmete kehtestamise kohta (EÜT L 183, 29.6.1989, lk 1–8).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/104/EÜ töötajate poolt tööl kasutatavatele töövahenditele esitatavate ohutuse ja tervishoiu miinimumnõuete kohta (teine üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (ELT L 260, 3.10.2009, lk 5–19).

ning üks selline kohustus tagada, et töövahendid sobivad töötajate tööülesannete täitmiseks ilma ohutust või tervist kahjustamata. Sotsiaalse tingimuslikkuse nõuete puhul ei ole tegemist uute või täiendavate töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuete ning tööandja kohustuste kehtestamisega ega uue kontrollisüsteemi loomisega. Tegemist on oma olemuselt vaid põllumajandustoetuste sidumisega Eestis kehtivate asjakohaste õigusaktidega (näiteks töölepingu seadus, töötervishoiu ja tööohutuse seadus). Kõiki töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõudeid ning tööandja kohustusi, mis on ka sotsiaalse tingimuslikkuse nõuded, on kontrollitud tavapärase kontrolli käigus ka varem.

Sotsiaalse tingimuslikkuse nõudeid peavad täitma Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 87 lõikes 1 nimetatud toetuste taotlejad. Siia alla kuuluvad määruse (EL) 2021/2115 artiklis 14 ning määruse (EL) nr 228/2013⁶ IV peatükis ja määruse (EL) nr 229/2013⁷ IV peatükis osutatud toetuse saajad.

Sotsiaalse tingimuslikkuse nõuded on esitatud maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded, kohustuslikud majandamisnõuded ning töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuded ja tööandja kohustused“ lisas 4 „Sotsiaalse tingimuslikkuse nõuded“. Tegemist on asjakohastele riigisisestele nõuetele ja õigusaktidele viitamisega, mitte uute nõuete kehtestamisega.

Riigisiseses õiguses kehtestatud töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuete ning tööandja kohustuste sotsiaalse tingimuslikkuse nõuetena mitte täitmisel on taotlejate jaoks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 88 ja 89 sätestatud tagajärjed. Kui taotleja rikub sotsiaalse tingimuslikkuse nõudeid, vähendatakse tema toetust või jäetakse tema taotlus rahuldamata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 88 ja 89 sätestatud alusel ja ulatuses. PRIA-t teavitatakse nimetatud määruse artikli 88 lõike 1 kohaselt siis, kui mittevastavus on otseselt asjaomasele toetusesaajale omistatava teo või tegevusetuse tulemus, ning kui täidetud on üks või mõlemad järgmistest tingimustest: a) mittevastavus on seotud toetusesaaja põllumajandusliku tegevusega; b) mittevastavus on seotud määruse (EL) 2021/2115 artikli 3 punktis 2 määratletud põllumajandusliku majapidamisega või muude toetusesaaja hallatavate sama liikmesriigi territooriumil asuvate maaüksustega. Viidatud määruse artikli 88 lõike 1 kohaselt teatatakse makseasutusele vähemalt kord aastas mittevastavuse juhtumitest, kui sellega seoses on artikli 87 lõikes 2 osutatud asutused või organid vastu võtnud täitmisele pööratavaid otsuseid (ettekirjutused). Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artikli 89 lõike 1 kohaselt kohaldatakse sama määruse artiklis 88 osutatud halduskaristusi (kaitsemeetmeid), vähendades artikli 83 lõikes 1 loetletud ning asjaomasele toetusesaajale seoses toetusetootlusega, mille toetusesaaja on esitanud või esitab mittevastavuse tuvastamise kalendriaasta jooksul, tehtud või tehtavate maksete kogusummat või jättes ta sellest ilma. Vähendamised või ilmajätmised arvutatakse maksete alusel, mis tehti või tehakse selle kalendriaasta jooksul, millal mittevastavus aset leidis. Kui aga ei ole võimalik kindlaks määrata kalendriaastat, millal mittevastavus aset leidis, arvutatakse vähendamised või ilmajätmised mittevastavuse tuvastamise aastal tehtud või tehtavate maksete alusel. Kõnealuste vähendamiste ja ilmajätmistest arvutamisel võetakse arvesse tuvastatud mittevastavuse raskust, ulatust, püsivust või korduvust ja tahtlikkust kooskõlas artikli 87 lõikes 2 osutatud asutuste või organite hinnanguga. Kohaldatavad kaitsemeetmed peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Seega sõltub konkreetse nõude rikkumise eest karistuse määramine muuhulgas ka sellest, mitu korda sama nõuet on rikutud ning kas selline teguviis oli tahtlik. Üldisemad põhimõtted kaitsemeetmete kohaldamise kohta, sealhulgas, mida käsitletakse näiteks tahtliku rikkumisena, tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 2021/2116. Kaitsemeetmet ei kohaldata, kui mittevastavuse põhjuseks on vääramatud jõud või avaliku sektori asutuse korraldus.

---

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 228/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed liidu äärepoolseimate piirkondade jaoks ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 247/2006 (ELT L 78 20.3.2013, lk. 23).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 229/2013, millega kehtestatakse põllumajanduse erimeetmed Egeuse mere väikesaarte jaoks ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1405/2006 (ELT L 78, 20.3.2013, lk 41–50).

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ühe muudatuse kohaselt (546 SE, seaduse muutmise seadus jõustumas veebruaris 2025) täiendati seaduse 12. peatükki §-iga 110¹, millega sätestati sotsiaalse tingimuslikkusega seotud kaitsemeetmed. Sätestati, et kui taotleja rikub sotsiaalse tingimuslikkuse nõudeid, vähendatakse tema toetust või jäetakse tema taotlus rahuldamata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 artiklites 88 ja 89 sätestatud alusel ja ulatuses. Eeltoodud seaduse muudatusest tulenevalt tuleb muuta ka eespool viidatud määrusi ja sätestada sotsiaalse tingimuslikkuse nõude rikkumise eest halduskaristuse kohaldamine.

2.2 Teised eelnõuga tehtavad muudatused

Eelnõu §-ga 1 asendatakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 68 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded, kohustuslikud majandamisnõuded ning töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuded ja tööandja kohustused“ preambulis tekstiosa „ja § 42 lõike 3“ tekstiosaga „, § 42 lõike 3 ja § 43¹ lõike 3“, sest eespool nimetatud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse muutmise seaduse jõustumisel on seaduse § 43¹ lõige 3 üheks nimeatud määruse kehtestamise aluseks.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on võetud aluseks järgmised õigusaktid:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 1–186);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013 (ELT L 435, 06.12.2021, lk 187–261).

4. Määruse mõjud

Eelnõu rakendamine ei too kaasa olulist mõju majandusele, elu- ja looduskeskkonnale, julgeolekule, regionaalarengule ja riigi ning kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemi rakendamine tõstab ettevõtjate (taotlejate ja toetuse saajate) teadlikkust tööõiguse sätetest ja kaitseb põllumajandussektoris hõivatud töötajate huve.

Sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemi nõuded põhinevad kolmel direktiivil:

direktiiv (EL) 2019/1152 – läbipaistvad ja prognoositavad töötingimused;

direktiiv 89/391/EMÜ – meetmed, millega soodustatakse töötajate tervise ja ohutuse parandamist;

direktiiv 2009/104/EÜ – töötajate töövahendite kasutamisele esitatavad ohutuse ja tervishoiu miinimumnõuded.

Kuna sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemi kohaldatakse Euroopa Liidu finantshuvide kaitseks ja eelnimetatud direktiivid on üle võetud Eesti õigussüsteemi, siis toob süsteemi rakendamine kaasa teatava mõju Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika pindala- ja loomapõhiste toetuste taotlejatele, kui rikutakse sotsiaalse tingimuslikkuse süsteemiga hõlmatud nõudeid.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulutusi riigieelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile.